

Epiloog - Zelfspot

En nu? De afsluitende prozaïsche verhandeling, waarmee ik dit werk besluiten zal, kan niet anders dan de zelfspot zelve als onderwerp hebben. Immers, gezien mijn dwaze ideologieën vooraf, dien ik op z'n minst mijn eigen zelfspot kritisch te beschouwen.

Waar bevind zich de ontwikkeling van mijn eigen zelfspot en hoeveel wijsheden heeft hij mij tot op heden gebracht?

Ondanks de verwoede pogingen, mijn betoog zo persoonlijk en intiem mogelijk te verwoorden, lijkt het erop dat ik middels een ietwat zakelijke schrijfstijl, enige afstandelijkheid heb gecreëerd. Edoch, het was dan ook niet mijn intentie, mijn hele ziel en zaligheid openbaar te maken en al ben ik geen beroepsfilosoof, gaandeweg heeft het er alle schijn van dat de door mij bepaalde vorm, het tegendeel heeft willen bewijzen. Waarvoor mijn excuus. Pretenties te over, terwijl ik ze zo graag onder de duim had willen houden.

Deze zelfkritische noot, bewijst mijns inziens niets. Want is het niet zo dat ik preventief in staat ben eventuele op- of aanmerkingen zelf te formuleren opdat ik ze voorblijven zal, alvorens derden dit met zulke woorden beoordelen zullen. Men noemt dit ook wel: indekken.

Immers, jezelf indekken is niet hetzelfde als jezelf bespotten.

Daarnaast menen sommigen, dat ik mijzelf niet al te serieus neem, en daar zouden ze weleens gelijk in kunnen hebben. Maar ja, impliceert dit niet dat hetgeen ik schep en geschapen heb, ook niet al te serieus dient te worden genomen? Dit ondermijnt alle mogelijke pretenties die ik zou kunnen hebben en al wil ik ze niet hebben, ik heb ze wel nodig om tot dit soort resultaten te komen. Op basis van wat anders zou men de moeite nemen een project als dit daadwerkelijk te willen veruitwendigen? Wil ik dan toch onderrichten?

Louter vermaak, zou deze helse klus vol innerlijke ontberingen, als twijfels en onzekerheden, volstrekt betekenisloos maken. Vergeefse moeite, waarmee ik ruim twee jaar van mijn leven zou hebben vergooid, daar waar ik mijn tijd wellicht nuttiger had kunnen besteden. In dienst van anderen desnoods.

In dienst van de samenleving zou helemaal nobel zijn geweest, hoewel ik mij richt tot een deel hiervan, maar of dit marginale groepje nog als zodanig bestempeld mag worden, betwijfel ik.

Als zij de samenleving vertegenwoordigen mogen, tred er ongewild veel verzuiling op en verwordt ze niets anders dan één van de vele klikjes die haar vertegenwoordigen.

Het heeft mijn voorkeur, dit dan maar volledig te verzuilen middels vrijstaande waarnemingen, opdat iedere individuele perceptie een deel van de samenleving vertegenwoordigen mag.

Wat mijns inziens sowieso al het geval is en al schermen velen met de idee, dat juist de individualisering de schuld is van allerlei maatschappelijke problemen, kan ik hierin berusten.

Behoudens de zelfspot uiteraard. Ik kan mij namelijk goed voorstellen dat individualisering zonder zelfspot inderdaad enige onderlinge frictie opleveren kan.

Ook raak ik maar niet los van de idee dat wij allen ongelijk zijn. Ongelijk ja! Net als de schapen op de Heerlense heide. Met ieder zijn of haar eigen fysieke patroon, eigen wil en eigen stemgeluid... Nogmaals:

"Van geen enkele levensvorm bestaat er een exacte kopie, en dus zijn wij allen ongelijk."

Gedachte-experiment:

Laat ik er voor het gemak even van uitgaan, dat de individualisering werkelijk de oorzaak is van welk een samenlevingsconflict dan ook. Wanneer we dit bijvoorbeeld als handicap beschouwen, lijkt het mij verstandiger hiermee te leren omgaan, in plaats van het geforceerd te willen bestrijden en uit te bannen, want dit lijkt mij een utopische opgave.

In dit licht bezien, zou het kunnen, dat de zelfspot een aanzienlijk aandeel kan hebben in het accepteren van deze handicap.

Enfin, deze Bram Bakker-achtige theorie laat ik voor wat het is, daar ik hier immers mijn eigen zelfspot tracht te doorlichten. Want was het niet zo, dat ik juist vingerwijzingen probeerde te vermijden? Of ze nu naar de samenleving zijn gericht of naar één enkele persoon, ik moet het gewoonweg laten. Afleren in het gunstigste geval, want de omvang van dit soort zaken wil mijn beperkte geest nu eenmaal niet overzien.

Ook kleinschalige vingerwijzingen behoren niet in mijn gedrag aanwezig te zijn, maar het is moeilijk toezicht houden op futiele eigenschappen, welke veelal tussen neus en lippen door, de oppervlakte bereiken.

Ach, één enkele dwaze wenk naar een nietsvermoedend medeschepsel moet men maar door de vingers zien, want soms, wanneer ik het menselijke gedrag beschouw, behoeft mijn geraaskal een voorbeeld uit de praktijk.

Uiteraard, waar het kan (en waar ik durf) maak ik gebruik van mijn eigen tekortkomingen en deugden, maar ik meen geen compleet mens te zijn, dus niet ieder voorbeeld van (beperkt) handelen en wandelen is in mijzelf voorhanden.

Graag zou ik al het voorgaande omverwerpen om zo de veranderlijkheid van mijn denken en heel misschien zelfs het menselijke denken tout court, zichtbaar te maken.

Want al zijn wij autonoom opererende waarnemers, dit wil niet zeggen dat onze percepties statisch zijn. Niet alleen als geheel tezamen, zijn wij continue onderhevig aan de bewegingen en wijzigingen binnen de ruimte waarin wij ons begeven, maar ook individueel staan wij constant onder invloed van interne veranderingen. Dit noem ik ons non-absolute wezen.

Zonder deze bewegingen zouden wij immers geen tijd en ruimte kunnen waarnemen.

Daarnaast hebben onze percepties wel degelijk invloed op elkaar, al is dit wellicht niet middels gedeelde dwaasheid, maar op verstandelijk niveau willen wij best het één en ander van elkander aannemen. Hiervan leren is een tweede.

Tenslotte wil ik de betrekkelijkheid van de zelfspot welke ik hier met een zekere overtuiging tracht te prediken, met veel plezier omverkegelen door te beweren dat dit een gecalculeerde indekking is. Nu vind ik dit slechts ten dele, maar ervaringen uit de praktijk hebben dit met terugwerkende kracht aangetoond.

Een treffend voorbeeld hiervan is mijn hazenlip en haar sociale context. Namelijk: Wanneer iemand mij onverwachts confronteert met een vraag, opmerking of grol, betreffende mijn hazenlip, kan ik mij hierbij soms (nog steeds*) ietwat ongemakkelijk voelen, maar wanneer ikzelf deze willekeurige derde persoon hiermee confronteer, voel ik dit ongemak geenszins. Sterker nog, het ongemak kan zich in zo'n geval verleggen naar de toehoorder.

Mijn zogeheten zelfspot heeft dan een offensief karakter.

Onder het mom, de aanval is de beste verdediging, dek ik mij in tegen zulks één goedbedoelde openheid, welke vast en zeker uit verwondering is ontstaan. Men mag zich immers verwonderen over mijn uiterlijke kenmerken. Edoch. liever ben ik degene die dit aansturen mag.

* Frappant, hoe de restanten van mijn vroegere persoonlijkheid, met mijn huidige wezen vermengd lijken te zijn.

Ook weer niet zo vreemd, want gaandeweg vinden er vele veranderingen plaats binnen één enkel mensenleven, maar dit betekent niet dat alle fysieke en geestelijke eigenschappen worden vervangen. Sommigen van hen wijzigen slechts.

Zo zal het ook wel met de zelfspot zijn. Nimmer zal ze stilstaan en er zullen altijd wel redenen te bedenken zijn om aan 'm te twijfelen. Zelfspot behoort levenslang houdbaar te zijn en zich evenredig aan onze persoonlijke veranderingen te ontwikkelen. Net als dwaasheid, schaamte, verwondering, verliefdheid, schoonheidsbeleving en subjectiviteit.

Immers, er is niets mooiers dan de menselijke imperfectie en het zijn juist deze eigenschappen, die die deze duiden kan.

Tot slot wil ik (moet ik zelfs) mijn aanvankelijke overtuiging, dat meer mensen zichzelf in de spiegel zouden moeten confronteren met hun (on)hebbelijkheden, van nuances en zelfs enige waarschuwingen voorzien.

Daar waar ik in het verleden het spel met mijn spiegelbeeld sporadisch aanging, heb ik voor dit project aanzienlijk vaker voor het reflecterende rechthoekje in mijn badkamer plaatsgenomen. Deze overdaad aan zelfreflectie heeft mij menigmaal gedemotiveerd, verward en de voortgang van dit project behoorlijk gedwarsboomd.

De onschuldige dwaasheid hiervan, is ietwat gevaarlijk gebleken.

Het hamerende en repeterende bespiegelen heeft mij doen inzien, dat net als met vele andere zaken, men dit beter met mate toepassen kan.

Geheel onverwacht moet ik thans terugkrabbelen van dat wat mij zo'n nobel streven leek.

Principieel heb ik geweigerd 'de waanzin' als thema te implementeren in dit project, omdat dit in de eerste plaats een oneindige queeste is, en ten tweede uit angst in dit onderwerp vast te geraken. Toch heeft de waanzin mij af en toe naar de strot gegrepen en zich ongeraagd aan mij opgediend. Geheel en al mijn eigen fout. Onwetend als ik ben, dacht ik bestand te zijn tegen de immense hoeveelheid zelfbeschouwende informatie, welke ikzelf genereerde.

Veel van deze informatie heeft zich in de zijlijn gemanifesteerd en daarbij veel van mijn kostbare scheppingstijd weggenomen, verbrast en vernietigd. Voornamelijk tijdens de videoproductie, waarbij ik letterlijk mijn horizontaal gekeerde evenbeeld tot mijn sparring-partner kroonde. Soms moest ik er zelfs na 30 mislukte opnames de brui aan geven, omdat ik het spel niet meer leek te beheersen. Wat de uiteindelijke overtuiging niet ten goede kwam.

Daarnaast werd het mij meer en meer duidelijk, dat ik eigenlijk geen kunstenaar wil zijn.

Althans, niet in deze vorm. Weemoedig verlangde ik dan naar 'animatie' & 'fictie' en ik beloof u als lezer, u nimmer meer lastig te vallen met mijn bespiegelende engagement, mijn pseudo-humanistische boodschappen en mijn betweterige ego. Schijtziek ben ik ervan.

De overdaad heeft de essentie vermoord! De eenvoud heeft het moeten ontgelden en de pretenties, hoe triviaal ze ook waren, hebben mijn bedoelingen onnodig complex gemaakt. Triviaal complex!

Neen, een waarschuwing is hier wel op z'n plaats. Hoe gemakkelijk het ook moge zijn, jezelf kritisch te beschouwen, het is een utopie te denken dat men zichzelf ooit volledig begrijpen zal. Een valstrik waarvan het bestaan allang bekend was, maar ik heb 'm in dezen genegeerd.

Oen, die ik ben.

Is het niet zo, dat wanneer men beschouwen zal, men doorgaans meer vragen scheidt dan men antwoorden vindt? Alle hypothesen, aannames, theorieën en veronderstellingen ten spijt. Het is geen exacte wetenschap. Het is niet meetbaar en is bovenal volledig afhankelijk van de individuele perceptie. Alles is weerlegbaar. Slechts één andere perceptie, waarvan er velen zijn, is in staat dit alles teniet te doen.

Spiegelman is een poging. Niet meer, niet minder. Hopende dat het resultaat van mijn zoektocht u in ieder geval heeft mogen behagen, keer ik terug naar daar waar ik begon.

Mijn werk wil niets liever dan het ontlocken van welbevinden. Ook ik wil niets liever dan dat. Alle omzwervingen ten spijt, realiseer ik mij hoe eenvoudig het uiteindelijk is. Veel te veel woorden om te zeggen dat ik behagen wil. Schoonheid, absurdisme, humor, lichtzinnigheid, angst en twijfel. Iedere poging behoeft een eigen vorm.

Spiegelman is de vorm van een poging. Een poging tot inzichtelijk welbehagen.

Uitgeput neem ik afscheid van mijn hoogmoedige bedoelingen. Ik dacht werkelijk iets wezenlijks gevonden te hebben! Iets waarmee ik zou kunnen aantonen dat het volstrekt aanvaardbaar is, dat wij allen ongelijk zijn, maar dat dit nog niet zeggen wil, dat wij niet op gelijkwaardige voet met elkander leven kunnen.

Een ideaal waarvan de zweverigheid mij thans het schaamrood op de kaken tovert. Ik dacht werkelijk 'de zelfspot' systematisch te kunnen ontleden aan de hand van de besproken thema's, maar ik ben vastgelopen op mijn eigen beperkingen.

Mijn perceptie is te grillig, te veranderlijk en bovendien te fragmentarisch. Dat wat ik van mijn medemens verlang: inlevingsvermogen, begrip en acceptatie van andermans perceptie, kan ikzelf nauwelijks opbrengen. Al doe ik mijn best. Ik veroordeel het alom aanwezige gebrek aan zelfspot en twijfel immer aan mijn eigen gebrek hieraan. Dit, kan ik niet verantwoorden.

Zoals ik nimmer mijn 'wil' heb kunnen verantwoorden.

Altijd maar weer die verantwoording voor dat wat mijn perceptie is, wat mijn perceptie wil.

Slaaf die ik ben, van mijn eigen wil. Slaven die wij zijn, van onze eigen perceptie.

Aangeboren of aangeleerd, wij zijn onze perceptie niet machtig. Ze stuurt ons, transformeert zonder onze toestemming en conformeert zichzelf zelden aan die van een ander.

Is dit niet prachtig?